

ASZTALOSIPARI SZERELVÉNYEK A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

Pauló Tamás
faipari mérnök-tanár

A Magyar Asztalos májusi számában mutattam be az 1935-ben megjelent Ligeti szerelvénykatalógust. A Trianon utáni időszak gazdasági és politikai változásai teljesen átalakították a magyar asztalosság hátterét, működését.

Az első világháború előtt az asztalosüzemek kivételével gyakorlatilag nagyon kevés gép működött a faiparban. Az asztalosműhelyekben jól képzett asztalosok kéziszerszámokkal végeztek szinte minden munkát. A bútorok, ajtók, ablakok működéséhez szükséges szeget, zárat, kilincset, fogantyút, görgőt és sok más egyéb szerelvényt jórészt osztrák, német, angol vagy francia és csak kisebb részben magyar gyártók szállították be. A '20-as években ennek a szegmensnek szinte minden területén kialakult a magyar gyártói, beszállítói háttere és csak töredéke maradt a külföldieknek. Az ipart érintő másik alapvető változást az jelentette, hogy az évtized közepére – a gazdasági rendszer konszolidálására – megindult a nagyobb, majd később a kisebb asztalosműhelyek ipari gépekkel való ellátása. A '20-as évek második felében már számos magyar öntöde és gépgyár gyártotta a többnyire nyugati mintát követő faipari gépeket.

A pozitív irányú gazdasági fejlődést szakította meg az 1929–32 közötti világválság, de ezt követően a növekedés tendenciája folytatódott. A fajlagosan egyre olcsóbbá váló villanymotor hajtotta gépek, a technológiák

fejlődése, a korszerű alapanyagok (rétegelt lemez, lécbetétes bútorlap, majd a faforgácslap) használatának előtérbe kerülése növelte a gyártott bútorok mennyiségét.

A divat változása és a legújabb szintetikus alapanyagok megjelenése szinte alapjaiban változtatta meg a második világháborút megelőző időszak bútorgyártását és az ehhez mindenben szorosan kapcsolódó vasalat gyártását is.

Ennek az időszaknak az egyik legjelentősebb szerszám- és vasalatkereskedője Kis Vilmos.

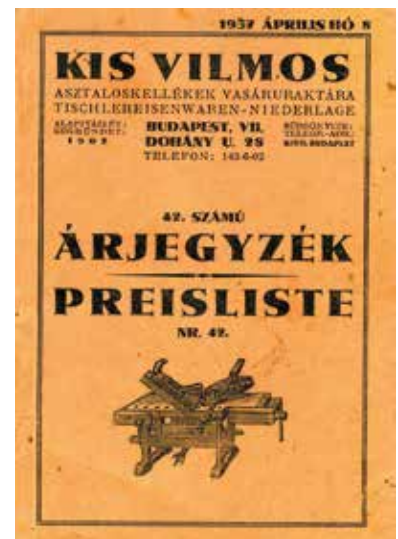
Az 1902-ben alapított asztaloskellék vásáruktár átélte nagy történelmi, politikai és gazdasági válságokat. Közben olyan mértékben tudott alkalmazkodni a megváltozott körülményekhez, hogy sok száz hasonló profillal foglalkozó cég csődbe jutása ellenében nemcsak, hogy talpon maradt, de még fejlődni is tudott.

Az 1937-ben (a katalógus kiadási évében) 35 éves vállalkozás abban az évben már a 42. katalógusát adta ki. Külön katalógusok jelentek meg az asztalosok, ácsok, bognárok szerszámairól és külön speciális katalógusok a kellékek, vasalatok témakörében.

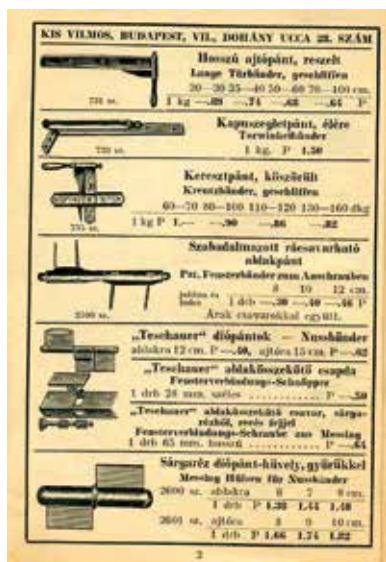
A rendkívül informatív árjegyzék

mindössze két évvel a második világháborút megelőzően készült, így részben a sorok között, részben konkrét információként sok történelmi korjellemzőt találunk.

1. A német hatás megerősödését mutatja, hogy a katalógus ismét kétnyelvű: magyar és német.
2. Az eladási feltételek között első helyen szerepel a készpénzfizetés, illetve az utánvét, arany pengőben értelmezve.
3. A szállítás közbeni esetleges sérülések a vevő veszélyére történnek.

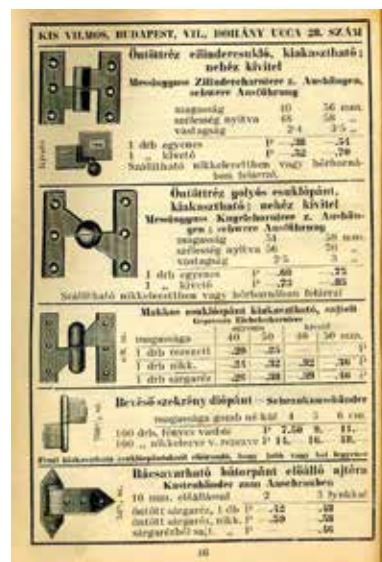
A katalógus címlapja

Különféle ablakvasalatok

Modern sárgaréz kilincsek

Speciális bútorpántok

4. A korszak felpörgetett (háborús előkészületi) gazdaságára jellemzően az alábbi tájékoztatás szerepel a katalógus elején: „Tekintettel az állandóan hullámzó árakra, különösen a sárgaréz árának folyamatos ingadozására, számolni kell a gyakori árváltozással.”

A katalógus egyébként a korszerű nyomdatechnikát ötvözi a hagyományos grafikai világgal. Az ábrák (több száz) rendkívül precíz, részletes könyvnyomatos technikájúak. Pedig ekkor a fotók grafikai-nyomdatechnikai raszterbontása már létezett. Ugyanakkor ebben az időben még rendkívül ritka a színes nyomat, és a kiadvány közepén a „Műszaru” (celluloid és egyéb műanyag) bútoretek bemutatásánál már az új technológiákat találjuk. Soha korábban ilyen gazdag vasalatkollekciót nem mutattak be.

Az 1700-nál több főtétel még méretek szerint tovább bontható. Ezek a vasalatok gyakorlatilag az asztalosság minden területét lefedik. A katalógus felépítése hasonló a korábban bemutatott Ligeti Henrik-féle árjegyzékhez. Az első egység főleg az épületasztalosok, ajtó- és ablakgyártók, lépcsőkészítők szerelvényeit tartalmazza:

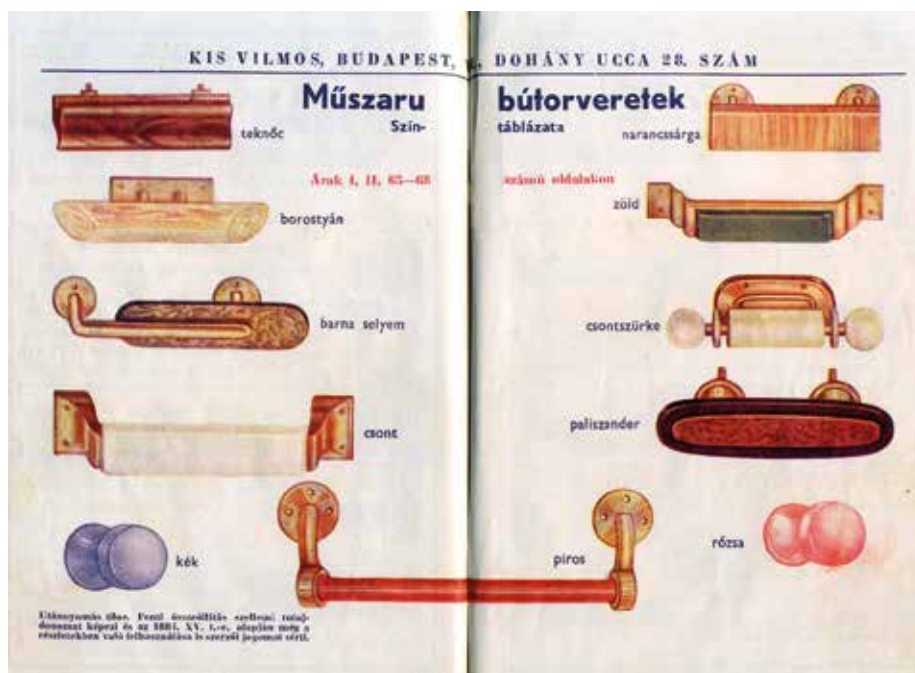
- jól bevált hagyományos és korszerű pántok,
- kapcsok, horgok, sarokvasak,
- csappantyúk, félfordítók, ütközők,
- zárok, kilincsek,
- biztonsági berendezések,
- levélládák, szekrények, kitekintő fémablakok.

A második egység a bútorgyártók szerelvényeit, vasalatait mutatja be:

- rendkívül sokféle zárszerkezet kulccsal,
- több tucat önálló kulcs,

- csappantyúk,
- pántok,
- ágyvasalások,
- görgők, kerekcsukók, csúszkák,
- sínek, vezetékek,
- fogantyúk (kiemelkedő és süllyesztett),
- húzógombok, ütközők,
- kulcscímek, kulcspajzsok,
- ruha- és kalaphorgok, esernyőtartók.

Kis Vilmos a kor igényeihez mértelen nagyon sokféle faragott és esztergált bútordíszítő elemet és alkatrészt kínált,

Ebben a korban különlegességnek számító színes nyomatú fiókhúzó

Előgyártott faragott bútoralkatrészek

Esztergált bútorlábak

Általános és speciális szerszámok a hátsó borítón

amelyekből egy egyszerű asztalos-műhely is tudott látványos, faragott elemekből összeállított bútort gyártani. A második világháborút megelőző években megjelent árjegyzék jelzi, hogy milyen mérhetetlenül fejlett, korszerű, látványos, praktikus volt ez

a kicsi szegmense a kor iparának. A szolgáltató igyekezett maximálisan kiszolgálni a gyártókat. A leglátványosabb szerelvényekkel igyekeztek minden megrendelőt „nagypolgári” igénytel kielégíteni. Különösen értékes ez a kortörténeti

dokumentum a háború alatti mélypont és a háborút követő, egészen más esztétikai és funkcionális igények ismeretében. Nagy kár, hogy ilyen szerelvénykatalógusból még a gyűjtő körében is alig akad egy-egy példány. ■

WOOD REPAIR
by Boegh Consult

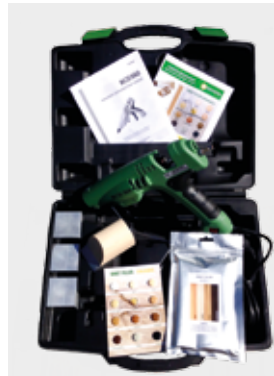
AKCIÓ*

KNOT FILLER FAJAVÍTÁS MESTERFOKON
Azonnal, raktárról - (24) 525-400

BCD WOOD REPAIR kompakt fajavító rúd csomag (8x15 cm) 5.190 Ft/csomag
(kőris, fenyő, vil.fenyő, átlátszó, bükk, tölgy, cseresznye, dió, mahagóni, fekete, szürke, vegyes 1-2)

BCD WOOD REPAIR ipari kiszerezésű jav.csomag (9x30 cm) 8.950 Ft/csomag
(kőris, fenyő, vil.fenyő, átlátszó, bükk, tölgy, cseresznye, dió, mahagóni, fekete, szürke, wenge)

BCD GORDIUS PROFI FAJAVÍTÓ SZETT

- 1 x BCD360 profi termosztátos pisztoly
- 1 x 50 mm kézi gyalu
- 1 x vegyes kompakt fajavító rúd csomag
- 3 x hűtőfém 50x50
- színmintakártya

AKCIÓS ÁR 66 300 Ft/szett

50x50 mm hűtőckocka 2.950 Ft/db

80x180 mm hűtőfém 9.900 Ft/db

50 mm kézi gyalu 9.900 Ft/db

Szilikon újrahaznosító tömb 5.990 Ft/db

*Az árak nettó árak, 2017.07.01.-08.31. között a készlet erejéig érvényesek, forgalmazó: M.L.S. Magyarország Kft. Rendelés: megrendeles@milesi.hu